



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

8 vtrum prædicta vitia oriantur ex auaritia.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)



mo, propter maiora beneficia homini praestita diuinitus praeter suam sollicitudinem. scilicet corpus, & anima. Secundo, propter subventionem, qua Deus animalibus, & plantis subuenit abique opere humano, secundum proportionem suae naturae. Tertio, ex diuina providentia, propter cuius ignorantiam Gentiles circa temporalia bona quaerunt a principalibus sollicitudine: & ideo concludit, quod principaliter nostra sollicitudo esse debet de spiritualibus bonis, sperantes quod temporalia nobis pueniant ad necessitatem, si fecerimus quod debemus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod temporalia bona subiecta sunt homini, ut eis utatur ad necessitatem, non ut in eis sine cesset, & superflue circa ea sollicitetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sollicitudo eius, quae corporali labore panem acquirat, non est superflua, si sit moderata: & ideo Hieronymus dicit quod labor exercendus est, sollicitudo tollenda, superflua. animam inquietans.

AD TERTIUM dicendum, quod sollicitudo temporalium in operibus misericordiae ordinatur ad finem charitatis: & ideo non est illicita, nisi sit superflua.

ARTICVLVS VII.

Utrum quis debeat esse sollicitus futurorum.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod aliquis debeat sollicitus esse futurorum. Dicitur enim Proverbia 6. Vade ad formicam & pignus, & considera vias eius, & discere sapientiam, quae cum non habeat ducem, nec praecceptorem, parat in estate cibum sibi, & congregat in messe quod comedit: sed hoc est in futurum sollicitari. ergo laudabilis est sollicitudo futurorum.

¶ 12 Praet. Sollicitudo ad prudentiam pertinet: sed prudentia praecipue est futurorum. praecipua enim pars eius est prudentia futurorum, ut supra dictum est. ergo virtuosum est sollicitari de futuris.

¶ 13 Praet. Quicumque reponit aliquid in posterum conseruandum, sollicitus est in futuro: sed ipse Christus legit Io. 12. loculos habuisse ad aliquid conseruandum, quos Iudas deferebat. Apostoli etiam conseruabant praedicationem, quae ante pedes eorum ponebatur, ut legitur Act. 4. ergo licitum est futurum sollicitari.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Matth. 6. Nolite solliciti esse in crastinum. Cras autem tibi ponitur pro futuro, sicut dicit Hieronymus.

RESPON. Dicendum, quod nullum opus potest esse uirtuosum, nisi debeat circumstantiis uestiatur, inter quas una est debitum tempus, secundum illud Eccl. 8. Omni negotio tempus est opportunitas: quod non solum in exterioribus operibus, sed et in interiori sollicitudine locum habet. Vnicuique enim tempore competit propria sollicitudo, sicut temporibus aetatis competit sollicitudo mercedi: ipsi autem tempore competit sollicitudo uindemiae. Si quis ergo tempore aetatis de uindemia iam esset sollicitus, superflue praecuperet futuri temporis sollicitudinem, unde huiusmodi sollicitudinem tanquam superfluum Dominus prohibet, dicens. Nolite solliciti esse in crastinum. Unde subdit: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse, id est, suam propriam sollicitudinem habebit, quae sufficiens ad animum assigendum. & hoc est, quod subdit: Sufficit

Adici malitia sua, id est, afflictio sollicitudinis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod formica habet sollicitudinem congruam temporis: & hoc nobis imitandum proponitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad prudentiam pertinet prudentia debita futurorum. Esset autem inordinata futurorum prudentia, uel sollicitudo, si quis temporalia, in quibus dicitur praeteritum, & futurum tanquam fines, quaereret, uel si superflua quaereret ultra praesentis uitae necessitatem, uel si tempus sollicitudinis praecuperet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in li. de ser. Dom. in mon. Cum uiderimus aliquem seruum Dei prouidere, ne ista necessaria sibi defint, non iudicemus eum de crastino sollicitum esse: nam & ipse Dominus propter exemplum loculos habere dignatus est, & in Actibus Apostolorum scriptum est, ea quae ad uictum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem. non ergo dominus improbat, si quis humano more ista procurat: sed si quis propter ista non militet Deo.

ARTICVLVS VIII.

Utrum huiusmodi uitia oriuntur ex auaritia.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod huiusmodi uitia non oriuntur ex auaritia. Quia sicut dictum est, per luxuriam maxime ratio patitur defectum in sua rectitudine: sed huiusmodi uitia opponuntur rationi rectae, scilicet prudentiae: ergo huiusmodi uitia maxime ex luxuria oriuntur, praeterquam cum Philosophus dicat in 7. Ethic. Quod Venus est dolosa, & eius corrigia est varia, & quod ex insidiis agit incontinentes concupiscentiae.

¶ 3 Praet. Praedicta uitia habent quaedam similitudinem prudentiae, ut dictum est: sed ad prudentiam cum sit in ratione, maiorem propinquitatem habere uidentur uitia magis spiritualia, uel superbia, & inanis gloria: ergo huiusmodi uitia magis uidentur ex superbia oriri, quam ex auaritia.

¶ 3 Praet. Homo in insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis: sed etiam in machinando aliorum caedes, quorum primum pertinet ad auaritiam, secundum ad iram: sed in insidiis uti pertinet ad astutiam, dolum, & fraudem: ergo praedicta uitia non solum oriuntur ex auaritia, sed et ex ira.

SED CONTRA est, quod Gregorius 31. Moral. ponit fraudem filiam auaritiae.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, prudentia carnis, & astutia cum dolo & fraude, quandam similitudinem habent cum prudentia in aliquo usu rationis. Praecipue autem inter alias uirtutes morales usus rationis rectae apparet in iustitia, quae est in appetitu rationali: & ideo usus rationis in debitu etiam maxime apparet in uitis oppositis iustitiae. Opponitur autem sibi maxime ex auaritia & ideo praedicta uitia maxime ex auaritia oriuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod luxuria a propter uehementiam delectationis, & concupiscentiae tota

Li. 3. art. 26. in prin. co. 4.

Super questio. quinquagesima ar. rictum octauum.

In ultimo autem ar. aduerte, quod quodmadmodum in uirtute temperantiae maxime relucet refractio concupiscentiae. & in fortitudine firmitas animi, ita in iustitia rectitudo rationis, dum a qualitas seruat, & ius sub cuius tribuit. Et propterea proportio naturaliter in contrariis uitiis eandem operationum deformitatem relucet, scilicet concupiscentiae inmoderatio, animi utilitas, rationis peruersitas. Et propterea uita ista quae ratione quidem utitur, sed male, ex contrariis in iustitia praecipue oriri docet author. Et haec sufficiant pro hac, & pro rota sequenti, 56. Questiones, ac per hoc pro toto tractatu prudentiae.

Lib. 7. Ethic. c. 6 circa medium. lec. 6.

q. 47. art. 33. & in dist. 6. ne. q. 53. & 55.

Super

Li. 31. Moral. ca. 31. a med. Ar. 7. huius quest. & q. 47. art. 13.

D. 438.

Secunda secunda S. Thomae. R. 2. licet



liter opprimat rationem, ne prodeat in actu. In predi-  
ctis autem vitijs aliquis vitus rationis est, licet inordi-  
natus; unde, praedicta vitia non oriuntur directe ex  
luxuria. Quod autem \*Philosophus Venerem  
dolosam appellat, hoc dicitur secundum quandam si-  
militudinem, in quantum, scilicet hominem subito  
furripit, sicut & in dolis agitur: non tamen per astu-  
tias, sed magis per violentiam concupiscentiae, & de-  
lectationis. Unde & subdit, quod Venus furatur in-  
tellectum multum sapientis.

In eo citato  
in argum.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex insidijs  
agere, ad quandam pusillanimitatem pertinere vide-  
tur. Magnanimus enim in omnibus vult manifestus  
esse, vt \*Philosophus dicit in 4. Ethico. & ideo quia su-  
perbia quaedam similitudinem magnanimitatis habet,  
vel fingit, inde est, quod non directe lex superbia hu-  
iufmodi vitia oriuntur, quae vtuntur fraude, & dolo.  
Magis autem hoc pertinet ad auaritia, quae propria  
utilitatem quarit, parumpendens excellentiam.

Lib. 4. Ethic.  
3. 10. 5.

AD TERTIUM dicendum, quod ira habet sub-  
itum motum. Unde praecipitater agit, & absque con-  
silio, quo vtuntur praedicta vitia, licet inordinate.  
Quod autem aliqui insidijs vtuntur ad caedes aliorum, non  
puenit ex ira, sed magis ex odio: quia iracundus appetit  
esse manifestus in nocendo, vt dicit \*Philo. in 2. Rhet.

Lib. 8. c. 4. de  
clinando ad  
f. co. 6.

QVAESTIO LVI.

De praecipis pertinentibus ad prudentiam, in  
duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de praecipis  
pertinentibus ad prudentiam.

ET CIRCA hoc queruntur duo.

- ¶ Primò, De praecipis pertinentibus ad prudentiam.
- ¶ Secundò, De praecipis pertinentibus ad vitia opposita.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum de prudentia fuerit dandum aliquod praecipium  
inter praecipia decalogi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod  
de prudentia fuerit dandum aliquod praecipium  
inter praecipia decalogi. De principaliori. n. virtute  
principaliora praecipia dari debent, sed principaliora  
praecipia legis sunt praecipia decalogi: cum ergo pru-  
dentia sit principalior inter virtutes morales, vide-  
tur quod de prudentia fuerit dandum aliquod pra-  
ecipium inter praecipia decalogi.

¶ 2. Præ. In doctrina euangelica continetur lex ma-  
xime quantum ad praecipia decalogi: sed in doctrina  
euangelica datur praecipium de prudentia, vt Mat. 10.  
Estote prudentes sicut serpentes: ergo inter pra-  
cipia decalogi debuit praecipium de prudentia.

¶ 3. Præ. Alia documenta veteris testamenti ad pra-  
cipia decalogi ordinantur: unde & Malach. ultimo,  
dicitur. Mementote legis Moysi serui mei, quam man-  
dauit ei in Horeb: sed in alijs documentis veteris tes-  
tamenti dantur praecipia de prudentia, sicut Prou. 3.  
Ne innitaris prudentiae tuae, & infra 4. c. Palpebrae tuae  
praecedat gressus tuos: ergo & in lege debuit aliquod  
praecipium de prudentia dari, & praecipue inter pra-  
cipia decalogi.

SED CONTRARIVM patet enumeranti pra-  
cipia decalogi.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra \* dictum  
est, cum de praecipis ageretur, praecipia decalogi si-

1. 2. q. 100. ar.  
t. 4.

cut data sunt omni populo, in eam  
matione omnium, quasi ad naturalem  
tinentia. Praecipue autem sunt de diuina  
naturalis fines humanae vitae, quae sunt  
dis sicut principia naturaliter cognita  
uis, ut ex supra \* dictis patet. Prudentiam  
ci reafinem, sed circa ea quae sunt ad  
dictum est: & ideo non fuit conuenienter  
cepta decalogi aliquod praecipium puer-  
dentiam pertinens directe, ad quod  
praecipia decalogi pertinent, secundum  
est directiua omnium virtuosorum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod  
dentia sit simpliciter principalior omni-  
tutibus moralibus, iustitia tamen puer-  
cit rationem debiti, quod requiritur ad  
ut supra \* dictum est: & ideo principia  
gis, quae sunt praecipia decalogi, magis  
iustitiam, quam ad prudentiam pertinet.

AD SECUNDUM dicendum, quod  
euangelica est doctrina perfectionis, &  
quod in ipsa perfecte instrueretur  
quae pertinent ad rectitudinem virtutis  
sue sint ea, quae sunt ad finem. Et pro-  
tuit in doctrina euangelica etiam de  
cepta dari.

AD TERTIUM dicendum, quod  
ctina veteris testamenti ordinata  
calogi, ut ad finem: ita etiam conueni-  
subsequentibus documentis veteris tes-  
tamentis instruerentur de actu prudentiae,  
ea, quae sunt ad finem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in veteri lege fuerit conuenienter pro-  
posita de vitij oppositis praecipia.

AD SECUNDUM sic proceditur. Vt  
teri lege fuerit in conuenienter pro-  
bitiua proposita de vitij oppositis pra-  
cipiuntur. n. prudentia non minus  
est oppositio ad ipsa, sicut in  
eius, quae illa, quae cum ipsa similitudinem  
sicut astutia, & quae ad ipsam pertinet  
prohibentur in lege dicitur. n. Leuit. 19.  
lumniam proximo tuo. & Deut. 19.  
sacculo tuo diuersa pondera, & de illis  
& de illis vitij, quae directe opponuntur  
aliqua praecipia prohibita ad decalogi.

¶ 2. Præ. In multis alijs rebus potest  
emptione, & uenditione. In conuenienter  
dem in sola emptione, & uenditione  
¶ 3. Præ. Eadem ratio est praecipia  
& prohibendi actum vitij oppositi  
K opposita vitia debuerunt in lege  
Sed CONTRARIVM patet per decalogi.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra \* dictum  
iustitia maxime respicitur in conuenienter  
tur ad praecipium: quia iustitia est  
bitum alteri, ut infra \* dicitur. Aliter  
ad executionem maxime communitatem  
quae est iustitia, ut \* dictum est. & quod  
fuit, ut praecipia prohibita dantur  
sicut cum dolo, & frangendo aliquod  
ingerit, uel eius bona surripit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod